



# L'enciclopèdia dels vius

SIMONA ŠKRABEC

## Acrollam

Biel Mesquida

## Empúries

235 pàgines. 19 euros

El conte titular de *L'enciclopèdia dels morts*, de Daniël Kiš, porta el subtítol *Tota una vida*. Qualsevol entrada d'una enciclopèdia té l'ambició de descriure tota una vida. L'obsessió d'aquest gran cronista del segle XX va ser reflexionar sobre com s'escriu l'acta de la Història en majúscula, què reté la memòria que estem disposats a compartir entre tots —però per aconseguir-ho Kiš sempre mirava de contar històries petites amb "aquella munió de detalls dels quals està feta la vida."

Biel Mesquida (Castelló de la Plana, 1947) emprèn amb el seu *Acrollam* una feina enciclopèdica semblant. L'índex del llibre descobreix noranta-nou relats extraordinàriament breus, ordenats de l'A a la Z. El títol del llibre —Mallorca llegit a l'inrevés—, però, no és un invent seu. Fa anys que Màrius Serra va exposar aquesta paraula utilitzada en el conte *Rellós 2084*, d'Orfèlia Dracs (1985), com un exemple per ocultar matusserament els topònims i Joan-Lluís Lluís va començar el seu *Diccionari dels llocs imaginaris dels Països Catalans* (2006) amb aquesta entrada.

La majoria dels textos parlen a un "tu" íntim i confiat. Però que no us enganï l'aparent frivolitat d'aquesta manera de narrar. En lloc de descriure una tercera persona que es mou amb llibertat o bé ficar-se dins de la pell d'un jo literari, l'autor acompanya els seus personatges i els tracta de tu. Aquest recurs estilístic no serveix pas per tenyir de modernitat els relats, sinó que al seu darrere hi ha una reflexió sobre els fonaments del llenguatge. Les paraules no signifiquen res sense el context. Les frases són dites sempre dins d'una situació i només així és com tenen sentit.

En la immensa solitud a la qual ens condemna el ritme del món actual, l'home necessita un interlocutor. Algú pròxim que ens interessa i alhora vol saber què fem nosaltres. Per reproduir aquesta imperiosa necessitat de comunicació, Mesquida s'empeca els seus personatges i viu amb ells. El gran encert d'aquest diàleg simulat és que veta als lectors tota identificació im-



L'escriptor Biel Mesquida. / MARCEL·LÍ SÀENZ

diata. El lector d'aquesta enciclopèdia "rabiosament actual" és forçat a asseure's en la sala fosca d'un teatre. Cal esperar fins al final per comprendre els fets dins del seu context i assumir que la lectura significa desxifrar el complex mecanisme de relacions humanes. Els rituals de maquillatge als que se sotmeten les dives mallorquines abans de sortir de la seva cambra parlen d'això, precisament. La vida és un immens escenari i nosaltres, els lectors, tenim dret d'observar-lo a través d'una paret de vidre.

No és sobrer apuntar que la narrativa que triomfa avui fa servir el procediment contrari. Les novel·les escrites des d'un sol punt de vista busquen la identificació barata amb uns sentiments que brollen amb la facilitat d'un *reality show* televisiu. En aquests casos, el lector es veuen a ells mateixos convertits en uns herois fantàstics i es reboquen en un patiment que no han patit, però que els fa sentir importants. Mesquida nega aquest accés fàcil al seu univers narratiu.

L'autor es planteja, igual com Kiš, una de les preguntes més vastes: com comprimir el món en un

llibre? Com fer que la instantània captada amb l'objectiu d'una càmera conservi tota la bellesa d'un cos i no el converteixi alhora en una imatge que formarà part d'una col·lecció de moments morts, inaccessibles? "Els còdols del caló Pedrer percussionen el temps", apunta. En un poema de Baudelaire, citat entre innombrables detalls, el pit d'una dona sota els dits es converteix en un somni de pedra, etern i mut. Com Xahrazad, Mesquida s'inventa mil històries per sobreviure i així sobreviu ell i sobreviuen els protagonistes dels seus relats. L'illa que Mesquida retrata en aquest llibre és un paisatge poblat dels caràcters més diversos. Però aquesta illa no és només "utere felix", com diu el lema del llibre, sinó un espai de reflexió digne d'un observador lúcid que es proposa celebrar el seu seixantè aniversari en la fràgil barcassaa de la llengua que navega "dins aquelles ones gegantines." *L'adolescent de sal* (1975), la seva primera novel·la, o l'últim i premiat *Els detalls del món* (2005) troben en aquest llibre la seva justa continuació.



## Narrativa

DIEGO IBARRA



Biel Mesquida descriu la decadència de l'illa de Mallorca al llibre 'Acrollam', en què inclou noranta-nou relats molt breus

# On és aquell paradís?

Xavier Pla

No deu ser casualitat que el nou llibre de Biel Mesquida (Castelló, 1947) comenci representant un recordat fragment d'*Excelsior o el temps escrit* (1995), una de les seves millors obres. Mesquida llegia en aquella novel·la els grans clàssics de la literatura catalana contemporània (Pla, Villalonga, Rodoreda) i desplegava unes singulars tècniques d'apropiació dels seus textos. Els agafava com a models, els imitava, els plagiava o els continuava, en un exercici narratiu inoblidable que va col·locar definitivament la seva prosa com una de les més altes i treballades de la literatura catalana contemporània.

A *Excelsior*, Mesquida ja parlava d'*Acrollam*, i des d'aleshores ha optat pel mosaic narratiu i pel retrat de la Mallorca d'avui: sense abandonar el repte de convertir cada llibre en una nova aventura. Sota aquest mateix nom, *Acrollam*, ara ofereix un llibre contundent, amb noranta-nou relats breus, ordenats alfabèticament, amb títols fascinants. Són com càpsules sensorials, com cops de puny a l'estómac (i al cor i als genitals) del lector. Provenen, segurament, de les pàgines del seu cèlebre blog, *Plagueta de bord*, o de les seves col·laboracions periodístiques, com passava en *Els detalls del*

*món* (2005), que ja presentava uns contes concentrats que de cop es decantaven per l'explosió de sentits.

Aquest nou llibre es podria definir de moltes maneres: una col·lecció d'arguments, una galeria de retrats íntims, un observatori del nou desordre amorós (i sexual), una comèdia musical a càmera lenta, una fotonovel·la amb vinyetes multicolors, una banda sonora formada per *divertimentos* mozartians, una fanfara trista... *Acrollam*, és clar, és Mallorca, com Sineria era Arenys. Presenta una galeria de personatges secundaris amb voluntat de crònica. De posar Mallorca al mirall. D'aixecar la cartografia íntima d'una illa "quasi grega" en què les medees i les fedres conviuen amb "els habitants de la tribu, els guiris i els immigrants". De denunciar la corrupció moral i l'especulació urbanística, la destrucció d'un paradís.

**La degradació de l'illa ha afectat les persones, les ha matat per dintre**

Per sobre de tot, hi ha el convenciment que la degradació de l'illa ha afectat les persones, les ha deixat sense veritats, les ha matat per dintre. Per això, és un llibre terrible, un veritable malson, un infern. Res no és estàtic, tot està en transformació. La impressió general és de vida, d'acció, d'energia i de llum. Però moltes escenes s'acosten a la mort i reflecteixen un gran dolor, una sensació de fracàs. Ni les al·lusions a Greta Garbo o a les grans estrelles de Hollywood, ni els nombrosos miralls venecians, o les banyeres plenes d'aigua de rosa, ni la presència de noies i nois de cossos voluptuosos, miratges fugaços, no poden amagar el predominí, en el llibre de Mesquida, del "sol fosc de la malenconia".

**Només nom, edat i professió**

Els personatges només tenen nom, edat i professió. Els caracteritza una marca de cotxe, grans possessions, mansions modernistes. Hi apareixen homes i dones cansats pel pas del temps, gastats per les relacions humanes, devastats per una recerca angoixosa de la felicitat. Hi ha molts amants gelosos i mentiders, avorrits o erotitzats, relacions clandestines, efímeres o duradores. Impacten els adolescents, morts d'accident a les autopistes de l'illa, i la quantitat d'embarassades sense voler-ho. Desanima la gent gran, en coma als hospitals, o malalts d'Alzheimer. La

majoria tenen cossos adolorits i violents, com els dels retrats urbans de Nan Goldin, o devastats després de tastar les profunditats humanes, com a *La vida secreta de les paraules*, d'Isabel Coixet. Abocats als orfidals, a la vasectomia o a la cirurgia estètica, molts s'autolesionen, no només físicament. Éssers sense nord, naufragats del desert de la vida. Joves i grans, feliços i infeliços, "que no volien ser trobats en aquelles ones gegantines, dins aquells abismes ofegadors, dins aquell deliri que no permetia cap pensament". Tots són com cèl·lules que es mouen frenèticament pel teixit social i, de vegades, enfolleixen i moren.

Potser això explica l'ús magistral de la segona persona, una de les marques narratives de Mesquida juntament amb la repetició. És com si l'autor, conscient de la tragèdia que narra, de la solitud que retrata, de la misèria humana que denuncia, volgués acostar-se al lector, acompanyar-lo, o bé interpellar directament els seus personatges, patètics. Al final del llibre, Mesquida opta per dues narracions de més extensió, *Viatges dins una teranyina* i *Set estampes d'una aventura alemanya a Mallorca*. Com si volgués ordenar el desgavell provocat per l'atmosfera corrupta de l'illa, explica una història individual i una de col·lectiva senceres, per recordar que encara hi ha molta vida abans de la mort. #



**Acrollam**

Biel Mesquida  
Empúries  
Barcelona, 2008  
Preu: 19 euros  
Pàgines: 235

**Els noranta-nou relats breus que Biel Mesquida presenta a *Acrollam* són com petites càpsules sensorials dirigides al lector per denunciar la destrucció de la Mallorca d'avui**

1 2 3 4 5

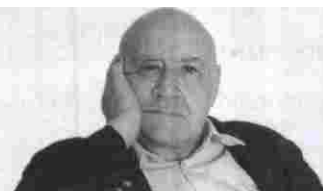
**Valoració**

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent



# JOC NOU

## A l'illa d'Acrollam



**EMILI TEIXIDOR**

**Dramatúrgies del quotidià.** Biel Mesquida ens defineix, ell mateix, en un dels títols dels seus relats, el recull de retrats, alguns gairebé instantànies, de tota mena de personatges de la Mallorca actual. Són dramatúrgies del quotidià. Fa poc, parlant de l'autora austríaca Elfriede Jelinek, dèiem que ella definia la trama de les seves obres com a penja-robes per a col·locar-hi el llenguatge, és a dir, com un suport de la creació literària. En el llibre de Biel Mesquida, que és un festival de llenguatge, és difícil, per no dir impossible, destriar el penjador de la roba, el traç argumental de la llengua que el sosté, l'escriptor del retratista.

**Filant més prim,** però, el fons que recorre tot l'entramat de situacions i de tipus conforma una visió de l'illa unitària, total. Jelinek, que proclama la supremacia de la llengua, s'acaba de despenjar amb l'article *En l'abandó*, sobre el cas d'aquest monstre que va tenir segrestada la seva filla al soterrani, amb la qual cosa demostra que el tema l'ha sotragada en profunditat fins al punt de fer-la cridar els fàstics contra el vell poder masculista, amb una fúria i un menyspreu que el llenguatge potencia.

**La mirada de Biel Mesquida** sobre la seva illa a l'inrevés és més tendra, més irònica, més pietosa, però

impregnada d'un desencís i d'una devastació igualment tràgics. "Escriure per no contar cap història -ens diu a *L'il·lusionista*-. El cronista es planteja aquest deure meravellós un vespre fosc i txekhovian (record mestre Txékhov per mor dels personatges i l'ambient)". I continua: "Ja saps, Lector dels mil i un sexes de l'esperit, que la feina bella i esforçada de juntar paraules no té sempre la finalitat d'una contarella, la narració d'un relat, la peripècia d'una faula". Ho diu ben clar: "Cercar la densitat extrema de l'expressió com si descrivís el paisatge desaparegut: la mar, la garriga, les roques, la sal".

**El canvi de registre** de les narracions és constant. L'expressió fresca i sorprenent, "d'un guster de no dir", "Ji va costar un feiner", "matí de la setmana d'entreponts", la companyia "Cimentiments o No m'asfaltis el respecte", "Mecagon redell"... un guster, "Qui estima Mallorca la fa malbé, Terrassa damunt la destrucció, la quotidianitat difícil de l'amor, Mentre escric *El ciment gemega* continua la corrupció urbanística, Mallorca sembla alegre però hi ha infern, les dones són com mosques s'aferren al sucre o a la merda, Laura Ten era una bona conductora de sentiments...". Més clar, l'aigua. Més bo, difícil. Ferotgia deliciosa.\*